

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการพัฒนาสถานศึกษาในอำเภอเกาะสมุย จังหวัด สุราษฎร์ธานี

2. เพื่อวิเคราะห์ความห่างระหว่างเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติกับสภาพการดำเนินงานการพัฒนาสถานศึกษาในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษาในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 25 โรง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ สถานศึกษาในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 24 โรง โดยผู้ให้ข้อมูลคือผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้าฝ่ายงานบริหารวิชาการของสถานศึกษารวมทั้งสิ้น 48 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับคุณภาพสถานศึกษาในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยอิงเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ แบ่งเป็น 7 ดังนี้

1. การนำองค์กร (Leadership)
2. การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Planning)
3. การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Student and Stakeholder Focus)
4. การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ (Measurement, Analysis and Knowledge Management)
5. การมุ่งเน้นบุคลากร (Faculty and Staff Focus)
6. การจัดการกระบวนการ (Process Management)
7. ผลลัพธ์ (Performance Results)

1. สรุปการวิจัย

1.1 ผลจากการวิจัยเรื่องการพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศโดยอิงเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติของสถานศึกษาในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติกับสภาพการดำเนินงานการพัฒนาสถานศึกษาในอำเภอเกาะสมุยมีค่าเท่ากับ 301.92 คะแนน โดยสภาพการดำเนินงานการพัฒนาสถานศึกษาในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีการประเมินค่าได้ 698 คะแนนจากคะแนนเต็ม 1,000 คะแนน แต่คะแนนที่ได้จากการประเมินดังกล่าวถือเป็นคะแนนที่ได้จากการประเมินตนเองของหัวหน้าฝ่ายงานบริหารวิชาการและผู้บริหารสถานศึกษาผลของการประเมินอาจคลาดเคลื่อนเมื่อผู้ประเมินเป็นหน่วยงานหรือองค์กรภายนอก เพราะการที่ก้าวไปสู่รางวัลคุณภาพแห่งชาตินั้นจำเป็นต้องมีการประเมินอย่างเป็นระบบ

จากหน่วยงานของสำนักงานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ แต่การประเมินด้วยตนเองก็ถือเป็นจุดเริ่มต้นในการมองจุดเด่นจุดด้อย วิฤต หรือโอกาสในการพัฒนา

2.2 ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามเกณฑ์ มาตรฐาน 7 มาตรฐาน 220 ตัวบ่งชี้ ได้คะแนน 698 คะแนน จาก 1,000 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 69.80 ซึ่งอยู่ในระดับคุณภาพ 5 เมื่อเรียงอันดับตามหมวดที่ 1 – 7 เป็นผลลัพธ์เรียงลำดับได้ดังนี้ อันดับที่ 1 หมวดที่ 5 ด้านการเรียนรู้และสร้างแรงจูงใจของบุคลากร มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 74.76 ซึ่งอยู่ในระดับคุณภาพ 5 เป็นวิธีการปฏิบัติที่ดีที่สุด(Best Practice) อันดับที่ 2 หมวดที่ 7 ด้านผลลัพธ์ด้านธรรมาภิบาลและความรับผิดชอบต่อทางสังคม มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 74.61 ซึ่งอยู่ในระดับคุณภาพ 5 อันดับที่ 3 หมวดที่ 1 ภาวะผู้นำโรงเรียนผู้บริหารโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 72.87 ซึ่งอยู่ในระดับคุณภาพ 5 อันดับที่ 4 หมวดที่ 5 ระบบงานบุคคล มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 72.50 ซึ่งอยู่ในระดับคุณภาพ 5 อันดับที่ 5 หมวดที่ 2 การนำยุทธศาสตร์ของโรงเรียนไปปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 72.07 ซึ่งอยู่ในระดับคุณภาพ 5 การวิเคราะห์ความห่างระหว่างเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติกับสภาพการดำเนินงานการพัฒนาสถานศึกษาในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีค่าเท่ากับ 301.92 คะแนน และเมื่อพิจารณาเรียงลำดับคะแนนความห่างจากเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติมากที่สุดได้แก่ อันดับที่ 1 หมวด 7 ผลลัพธ์ของโรงเรียน อันดับที่ 2 หมวด 3 การมุ่งเน้นนักเรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อันดับที่ 3 หมวด 1 การนำโรงเรียน อันดับที่ 4 หมวด 6 กระบวนการจัดการเรียนรู้ อันดับที่ 5 หมวด 5 การมุ่งเน้นบุคลากรทางการศึกษา อันดับที่ 6 หมวด 4 การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ และอันดับที่ 7 หมวด 2 การวางแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียน ผลการเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติกับสภาพการดำเนินงานการพัฒนาสถานศึกษาในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. อภิปรายผล

จากการศึกษา เรื่อง การพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศโดยอิงเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ ของสถานศึกษาในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้นำประเด็นมาอภิปรายผลดังนี้

2.1 ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา คะแนนที่ได้จากการประเมินดังกล่าวถือเป็นคะแนนที่ได้จากการประเมินตนเองของหัวหน้าฝ่ายงานบริหารวิชาการและผู้บริหารสถานศึกษาผลของการประเมินอาจคลาดเคลื่อนเมื่อผู้ประเมินเป็นหน่วยงานหรือองค์กรภายนอก เพราะการที่ก้าวไปสู่รางวัลคุณภาพแห่งชาตินั้นจำเป็นต้องมีการประเมินอย่างเป็นระบบจากหน่วยงานของสำนักงานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ แต่การประเมินด้วยตนเองก็ถือเป็นจุดเริ่มต้นในการมองจุดเด่นจุดด้อย วิฤต หรือโอกาสในการพัฒนา คุณลักษณะสำคัญประการหนึ่ง ที่จะแสดงว่าโรงเรียนได้พัฒนาสู่มาตรฐานสากลหรือสู่เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ

2.2 ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีการประเมินตนเองอยู่ในระดับคุณภาพค่อนข้างมาก แต่เมื่อพิจารณารายด้าน สถานศึกษาส่วนใหญ่ประเมินในหมวดที่ 7 ผลลัพธ์ของโรงเรียนอยู่ในระดับคุณภาพค่อนข้างต่ำ มีความห่างจากเกณฑ์

รางวัลคุณภาพแห่งชาติสูงกว่าหมวดอื่น ๆ โดยเฉพาะผลลัพธ์ของโรงเรียนทางด้านประสิทธิภาพของโรงเรียนประเมินผลต่ำที่สุด โรงเรียนสามารถพัฒนาสู่ความเป็นเลิศได้ และมีวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุดของโรงเรียน คือ หมวดที่ 5 ด้านการเรียนรู้และสร้างแรงจูงใจของบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพนัส หันนาคินทร (2542 : 80) ที่กล่าวว่าการพัฒนาบุคลากรเป็นกระบวนการหนึ่งของการบริหารบุคคล จึงมีความสำคัญและความจำเป็นมากในองค์กรเพราะการพัฒนาบุคลากรเป็นกระบวนการเพิ่มพูนและปรับปรุงคุณภาพของผู้ปฏิบัติงานที่ปรารถนาจะได้รับความก้าวหน้าอันถือว่าเป็นความต้องการพื้นฐานโดยทั่วไปของมนุษย์ทุกคนและการพัฒนาบุคลากรนั้นจะต้องการกระทำอย่างต่อเนื่องไม่มีวันจบสิ้น เช่นเดียวกับแนวคิดของพะยอม วงศ์สารศรี (2537 : 170 – 171) ที่กล่าวว่าการพัฒนาบุคลากรมุ่งที่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นสำคัญ จึงได้เสนอขั้นตอนในการพัฒนาบุคลากรว่าควรเริ่มจากศึกษาความต้องการหมายความว่า หน่วยงานไหนต้องการพัฒนาบ้าง ใครต้องการพัฒนาบ้าง และต้องการพัฒนาในเรื่องใด เพียงใด เมื่อไร หรือทำการสำรวจการปฏิบัติที่ก่อให้เกิดปัญหาขึ้นในองค์กร

2.3 การศึกษาระดับคุณภาพของโรงเรียนด้วยวิธีการประเมินตนเองตามแนวรางวัลคุณภาพแห่งชาติทางการศึกษาทำให้โรงเรียนทราบระดับคุณภาพการดำเนินงานของโรงเรียนแต่ละมาตรฐานว่ามีคุณภาพอยู่ในระดับ 5 ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (2542 :24) ในมาตรา 47 ได้กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องมีระบบการประกันคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วย การพัฒนาคุณภาพ การตรวจติดตามคุณภาพ และการประเมินคุณภาพ ทั้งนี้ให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและสถานศึกษาทุกแห่งต้องมีระบบกลไกการประกันคุณภาพภายในและต้องจัดทำรายงานประเมินตนเองเป็นรายงานประจำปีเสนอต่อสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนทุกปี เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและพร้อมรับการประเมินภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ซึ่งการมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล เป็นการตรวจประเมินว่าองค์กรมีวิธีการอย่างไร ในการจูงใจและเอื้ออำนวยให้คณาจารย์และบุคลากรพัฒนาและใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่เพื่อเป็นแนวทางเดียวกันกับวัตถุประสงค์และแผนปฏิบัติการขององค์กรรวมถึงความพยายามขององค์กรในการสร้างและรักษาสภาพแวดล้อมในการทำงานและบรรยากาศที่สนับสนุนการทำงานของคณาจารย์และบุคลากรที่จะนำไปสู่ความเป็นเลิศและความเจริญก้าวหน้าของทั้งบุคลากรและองค์กร

2.4 การบริหารจัดการระบบคุณภาพโดยอิงแนวทางการดำเนินงานตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award TQA) เป็นกลไกสำคัญในการผลักดันการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานสากล ซึ่งจะทำให้เกิดคุณลักษณะต่อการจัดการเรียนการสอน อันจะส่งผลกระทบต่อนักเรียนอันเป็นเป้าหมายปลายทางของการจัดการศึกษา ระบบบริหารจัดการ ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นระบบที่จะพัฒนาองค์กรให้มีผลการดำเนินการที่เป็นเลิศ เพื่อให้มีวิธีปฏิบัติและผลการดำเนินการในระดับมาตรฐานโลก เนื่องจากระบบดังกล่าวมีพื้นฐานทางด้านเทคนิคและกระบวนการตัดสินรางวัลเช่นเดียวกับรางวัลคุณภาพแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (Malcolm Baldrige National Quality Award-MBNQA)

5. ประเทศไทย มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการประเมิน คือ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ ในประเทศไทยยังไม่ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินสำหรับองค์กรที่จัดการศึกษาไว้โดยเฉพาะ ดังนั้นกรอบในการบริหารจัดการโรงเรียนให้มีคุณภาพสำหรับการยกระดับโรงเรียนสู่มาตรฐานสากล จึงประยุกต์แนวทางเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (TQA) มาเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบบริหารจัดการคุณภาพของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนสามารถดำเนินการได้ใน 2 ระดับ คือ นำประเด็นตามข้อคำถามของเกณฑ์มาแปลงเป็นกลไกในการพัฒนาการบริหารจัดการของโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศและได้มาตรฐานสากล และหากโรงเรียนประสงค์จะเสนอเพื่อขอรับการประเมินเพื่อขอรับรางวัล โรงเรียนสามารถเสนอต่อสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติเพื่อขอรับการประเมินตามเกณฑ์ต่อไป

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลจากการวิจัยเรื่องการพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศโดยอิงเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ ของสถานศึกษาในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

3.1 ค่าคะแนนที่ได้จากการประเมินสภาพการดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศโดยอิงเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ ของสถานศึกษาในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี อาจมีความคลาดเคลื่อนในบางประเด็นเนื่องจากการประเมินตนเองโดยหัวหน้างานบริหารวิชาการและผู้บริหารสถานศึกษา

3.2 เนื่องจากสังเกตพบว่าบุคลากรยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ จึงควรมีการเผยแพร่ ให้ความรู้แก่บุคลากรในองค์กรโดยควรวิจัยทั้งโรงเรียนทุกระบบทุกมาตรฐานของเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติทางการศึกษา จะทำให้โรงเรียนสามารถแก้ไขข้อบกพร่องในการบริหารองค์กรและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.3 ควรให้บุคลากรภายในโรงเรียนเทียบเคียงงานกับองค์กรอื่นหรือโรงเรียนอื่น เพื่อทราบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของเขาและนำมาพัฒนาปรับปรุงงานให้เกิดประสิทธิภาพ

3.4 การนำเทียบเคียงมาใช้ในสถานศึกษา จะต้องสร้างทัศนคติที่ถูกต้องให้กับบุคลากรทุกคน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องไม่หยุดชะงัก

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรวิจัยเพื่อนำเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติมาพัฒนาโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้งประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เพื่อปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และให้สถานศึกษาอื่น ๆ นำไปเทียบเคียงได้

3.2.2 ควรวิจัยทั้งโรงเรียนโดยอาจให้ครู ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม จะทำให้โรงเรียนสามารถแก้ไขข้อบกพร่องในการบริหารองค์กร และพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น